

Heinäharava

Tee-se-itse -ajattelun toteuttaminen tuottaa tuskanhetkiä silloin kun loistava idea saapuu, mutta tarvikkeita ei olekaan odottamassa työstöä. Siksi on hyvä ylläpitää runsasta käyttöpuuvarastoa, jossa on hitaasti kuivuneita erilaisia puulajeja sekä vitsaksia. Liian kiireisesti tehty heinäharava valitettavasti halkeilee. Harava sinänsä on melko nopeatekoinen työ ellei käytä aikaa liialliseen viimeistelyyn. Riittää kun harava täyttää tarkoituksensa. Haravan varsi on ainoa puuosa jonka voi hankkia suoraan metsästä.

Haravan lapa ja piikit

Lapaosa on tehty raidasta, joka on omituisella tavalla ylenkatsottu puulaji Suomessa. Raita on muista pajulajeista poiketen kova, sitkeä, hyvin lahonkestävä eikä se halkeile herkästi. Teemme nykyään kaikki kirveenvarret koivun sijaan raidasta. Sen lisäksi raita on hyvä puu soitinrakentamiseen. Vuoltaessa pintaan syntyy lasipinnan kiilto ja ääniomaisuudet ovat hyvät.

Lapaan tarvitaan halkaisijaltaan 50-60 mm ja pituudeltaan n. 60 cm puunkappale. Pyöreään puuhun tehdään ensin poraukset piikkejä varten 10 mm poranterällä vintilää käyttäen. Reikien väli eli piikkien etäisyys toisistaan on 45 mm, piikkejä on 13. Poraukset menevät koko puun läpi. Seuraavaksi lavasta muotoillaan kirveellä neliskulmainen, jolloin vintilällä poratut reiät siistiytyvät sisään- ja ulostulokohdista. Piikit tehdään yleensä pihlajasta, mutta muitakin puulajeja on tullut kokeiltua niiden kestävyuden tarkkailemisen vuoksi. Havaintojemme mukaan puulajilla ei tunnu olevan kovin suurta merkitystä, kunhan se vain on riittävän sitkeää. Kuvan haravassa on piikkeinä käytetty koivua sekä raitaa. Piikkien pituus on 65 mm. Ne on valmistettu noin 100 mm pituisesta rungopalasesta joka on puukolla tai kirveellä halkaistu piikkien neliskanttisiksi aihioiksi. Piikit vuollaan pyöreiksi ja sovitetaan tiukasti reikiin. Niihin jätetään pieni paksunnos etteivät ne voi työntyä lavasta läpi. Sen jälkeen niitä kavennetaan hieman siihen päähän päin joka koskettaa maata. Aivan piikin päästä vuollaan kulmat pois ettei se halkea haravoitaessa.

Loppueroitus kannattaa jättää loppuvaiheeseen jolloin kaikki piikit on asetettu paikoilleen. Tällöin piikkien pituutta voi vielä säätää vuolemalla niitä samanpituisiksi. Mikäli on onnistunut upottamaan piikkien kannat lapaan erityisen tiukasti, niitä ei tarvitse erikseen enää kiinnittää kiiloilla. Jos ne ovat hieman löysällä, niiden päät voi kiilata lapaan. Kiilan suunnaksi valitaan poikittaissuunta lapaan nähden, jolloin kiilat eivät voi aiheuttaa lavan halkeamista.

Haravan varsi

Varreksi otetaan nuori haapa, jonka halkaisija tyvestä on n. 5 cm. Haapaa käytetään varteen koska se on kevyt, tikuton eikä se myöskään polta kämmenten ihoa haravoitaessa. Haapa kuoritaan ja tyveä halkaistaan noin 40 cm pituudelta. Halkaisemisessa on hyvä käyttää puukkoa, jolloin puolikkaat pysyvät paremmin saman paksuisina. Puolikkaista muodostuu haarukka joka kiinnittyy haravan lapaan. Puoliskot ohennetaan taipuisiksi. Halkaisun alkukohtaan kannattaa sitoa väliaikaisesti narua, jottei halkeama etene.

Haarojen ohentamisessa pitää olla varovainen. Sen pitää kyetä aukenemaan reilusti 12 senttiä, joka on sen asento lapaan kiinnitettäessä. Puoliskoja veistetään haarukan yhtymäkohdasta alkaen ohuemmiksi niin, että ne taipuvat saman verran varren

molemmin puolin. Ohentaminen puukolla kannattaa tehdä tilassa jolloin ne eivät ole jännitettynä koska silloin syitten vahingoittaminen puukolla voi saada aikaan repeämiskohdan. Kun haarukka on saatu taipumaan hyvin 12 cm etäisyyteen, on aika korvata väliaikainen narun koivun vitsaksella.

Vitsaksen halkaisija voi olla alle 10 mm. Vitsaksia tehdään kiertämällä koivuvarpua pituussuunnassa latvapuolesta alkaen, jolloin puuhun muodostuu pituussuuntaisia halkeamia. Tällaisen vitsaksen voi solmia vaikka solmuksi ilman että se napsahtaa poikki. Haravan varteen vuollaan haarukan juuren ympäri pieni syvennys, jonka sisällä vitsas pysyy hyvin paikoillaan eikä luiskahda varren pään suuntaan. Vitsaksen paksu pää laitetaan halkeaman väliin ja kierretään varren ympäri pannaksi. Tämä tehdään jännittämättömässä tilassa ja silloin panta tiukkenee kun haarukka avataan ja liitetään haravan lapaan. Ei ole ns. oikeaa tapaa sitoa vitsasta, se on vapaa kokeilukenttä.

Lapaan tehdään kaksi porausta, n. 14 mm poranterällä, 12 cm etäisyydellä toisistaan haarukan päitä varten. Porataan viistosti samassa kulmassa kuin levitetyn haarukan päät osoittavat. Poraus menee läpi. Haarukan päät veistetään pyöreäksi kunnes ne mahtuvat tiukasti reikiin. Sieltä mistä ne tulevat esille, reikiä kannattaa puukolla vähän avata koska haarukan päihin lyödään myöskin pienet kiilat jotka pitävät lavan tiukasti paikoillaan.

Tällainen harava voi syntyä neljässä tunnissa ja voi palvella ihmisen iän. Kaikki osat ovat helposti vaihdettavissa. Kuvassa olevan haravan varren pituus on 2m 15cm.

Maria Dorff

Piikkireikien poraus

Piikit

Lavan veisto kirveellä

Varren halkaisu

Panta

Haravamies